

Nowe obszary OSN w Polsce

i związane z tym

wymogi dla rolników

Rok 2017

zmiana Ustawy Prawo Wodne

zmiana podejścia do wdrażania
Dyrektywy Azotanowej

Plan prezentacji:

1. OSN

2. zmiana zasięgu

3. skutki zmian

Plan prezentacji:

1. OSN

to tereny, na których należy ograniczyć przedostawanie się azotu ze źródeł rolniczych do wód powierzchniowych i gruntowych

Dyrektywa Azotanowa

Rada WE 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r.

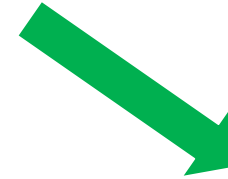
*w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniem
powodowanym przez azotany pochodzące
ze źródeł rolniczych*

Ministerstwo
Środowiska

Ministerstwo
Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

**Ustawa Prawo Wodne
(2001 r.)**

**Ustawa o nawozach i nawożeniu
(2007 r.)**

OSN

2004: 2%

**PROGRAMY
DZIAŁAŃ**

Rozporządzenia
Dyrektorów RZGW

Rozporządzenie MRiRW
**w sprawie szczegółowego
sposobu stosowania nawozów**
oraz prowadzenia szkoleń z
zakresu ich stosowania

170 kg N/ha

Plan prezentacji:

1. OSN

2. Zmiana zasięgu

Zadania krajów członkowskich:

- dokonywać **przeglądu wyznaczonych OSN i rewizji programów działań, co najmniej co 4 lata**
- **przedkładać KE sprawozdania** o każdym 4-letnim okresie wdrażania dyrektywy azotanowej w ciągu 6 m-cy od zakończenia okresu

21 OSNów

i programów działań

2004

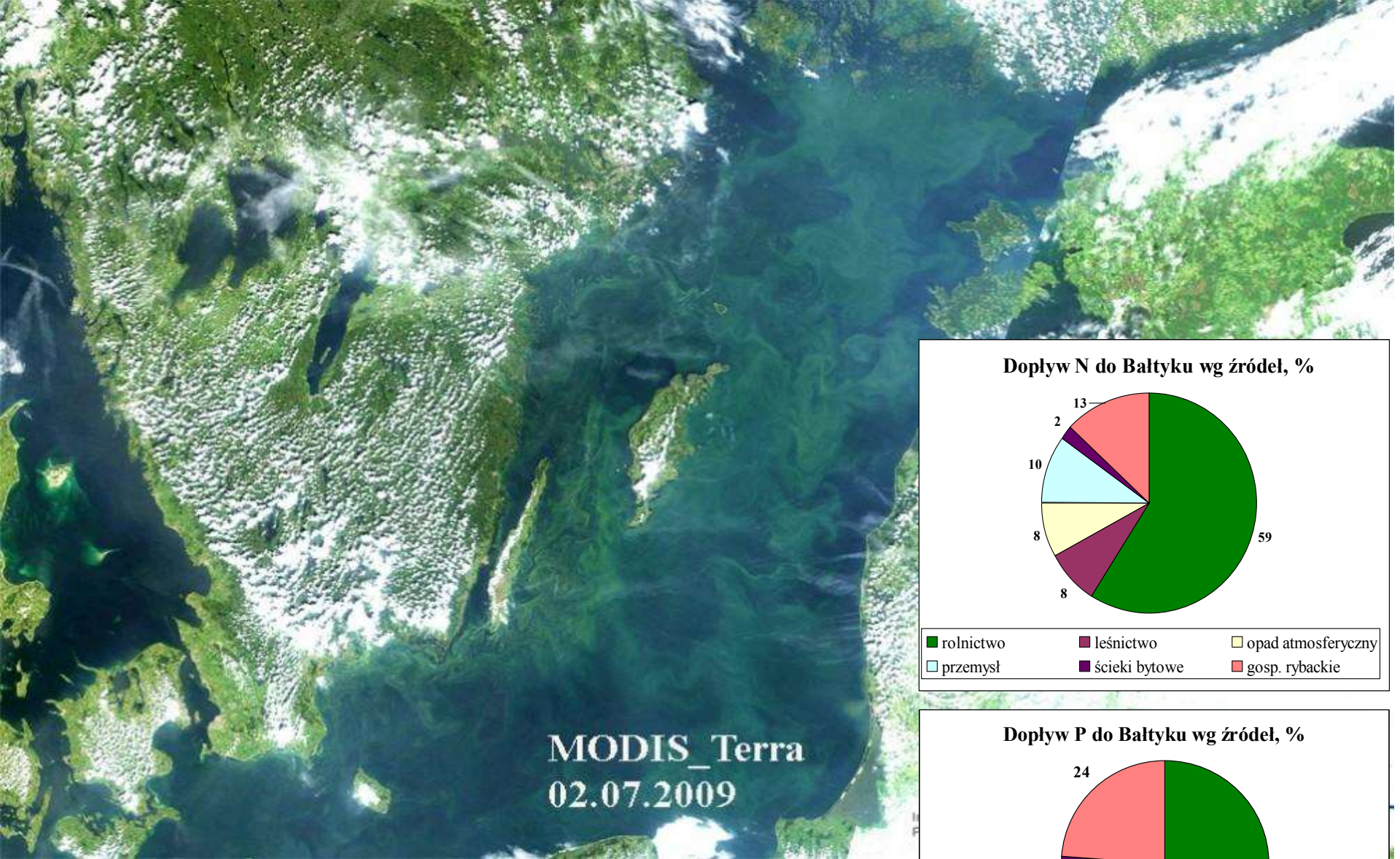
2%

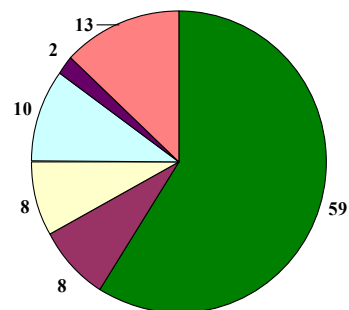
Polskie zlewisko Bałtyku

- Czwarte pod względem wielkości
- Zamieszkałe przez > 45% ogółu ludności
- Obejmuje > 50% użytków rolnych
- Zlewiska rosyjskie i fińskie o podobnej powierzchni są w ok. 60% pokryte lasami i wodami (jeziora),
- największe zlewisko szwedzkie w 25% pokrywają góry

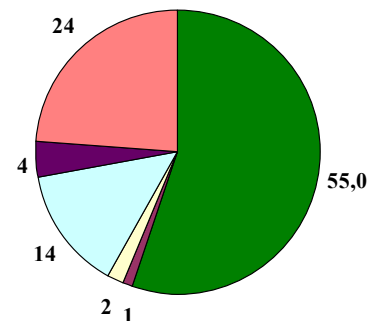

Dopływ N do Bałtyku wg źródeł, %

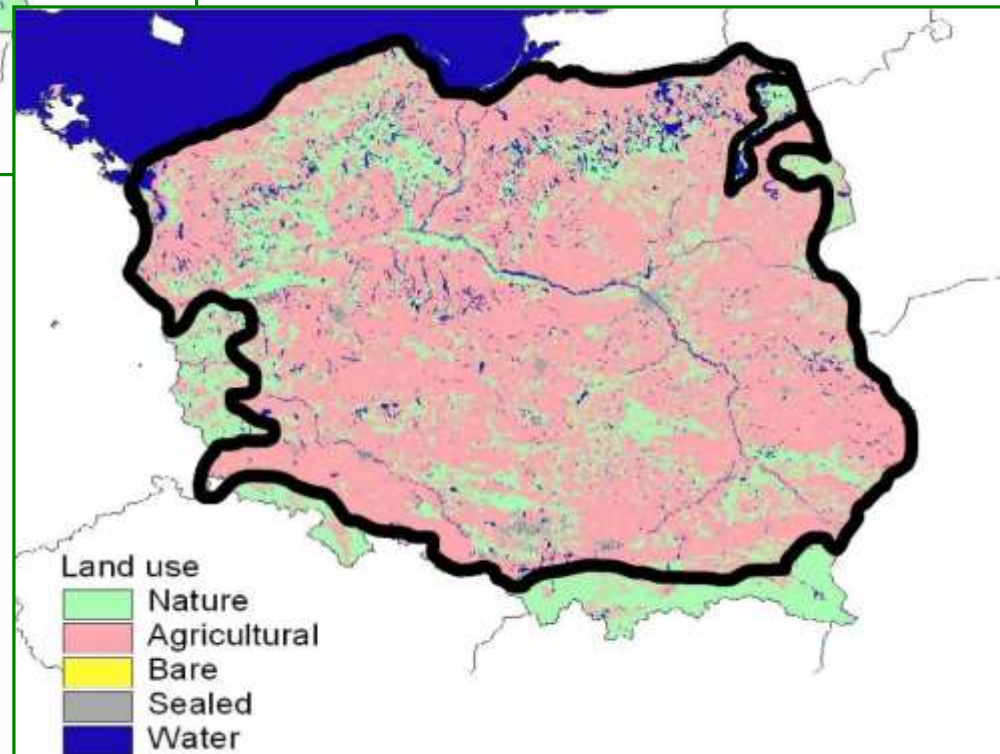
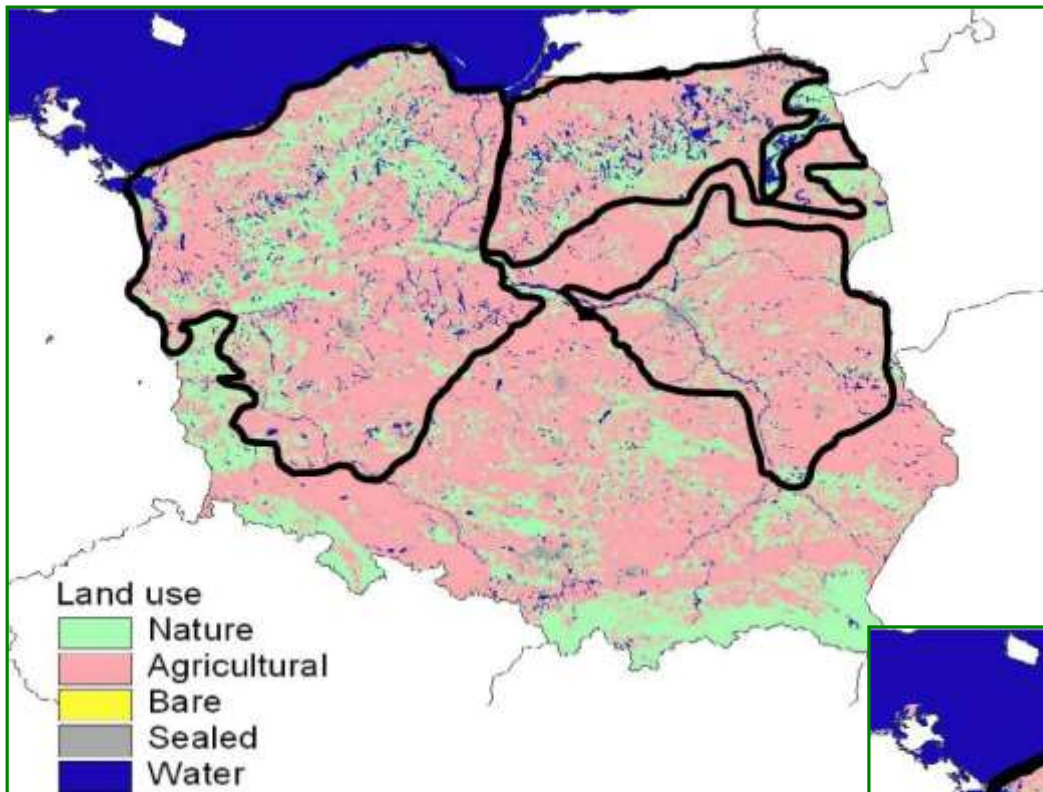
rolnictwo leśnictwo opad atmosferyczny
przemysł ścieki bytowe gosp. rybackie

Dopływ P do Bałtyku wg źródeł, %

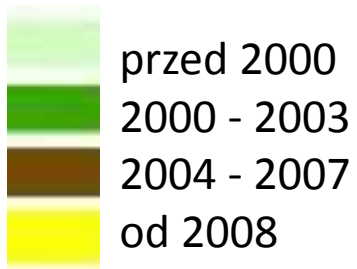
rolnictwo leśnictwo opad atmosferyczny
przemysł ścieki bytowe gosp. rybackie

Propozycje zasięgów OSN w Polsce

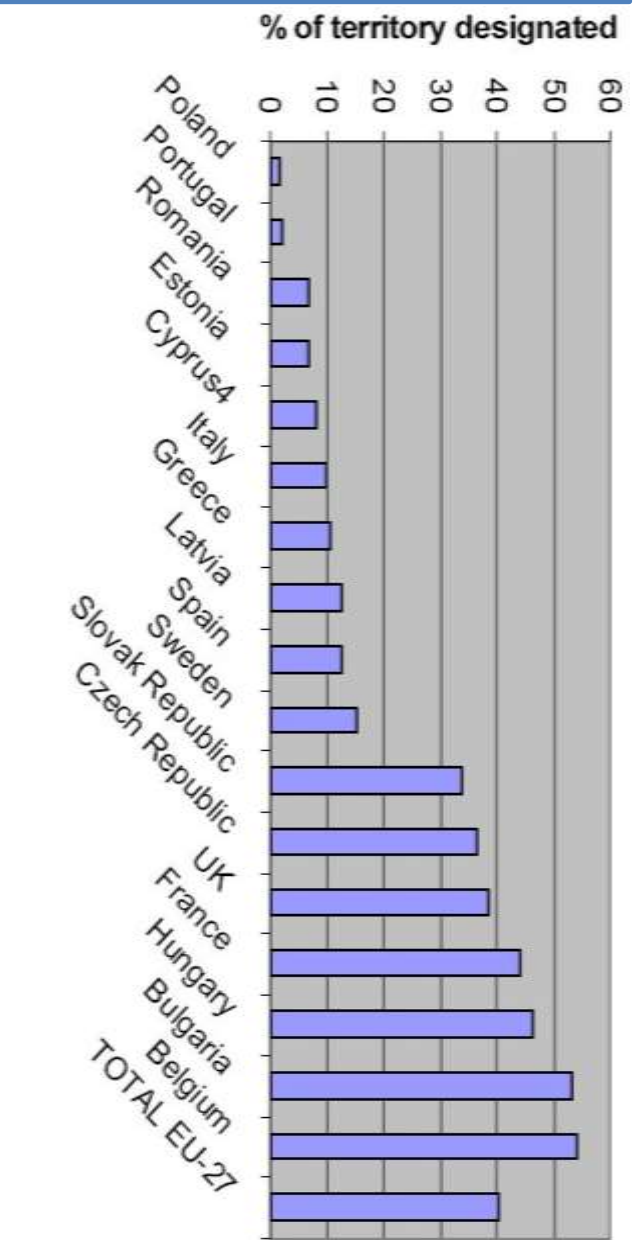
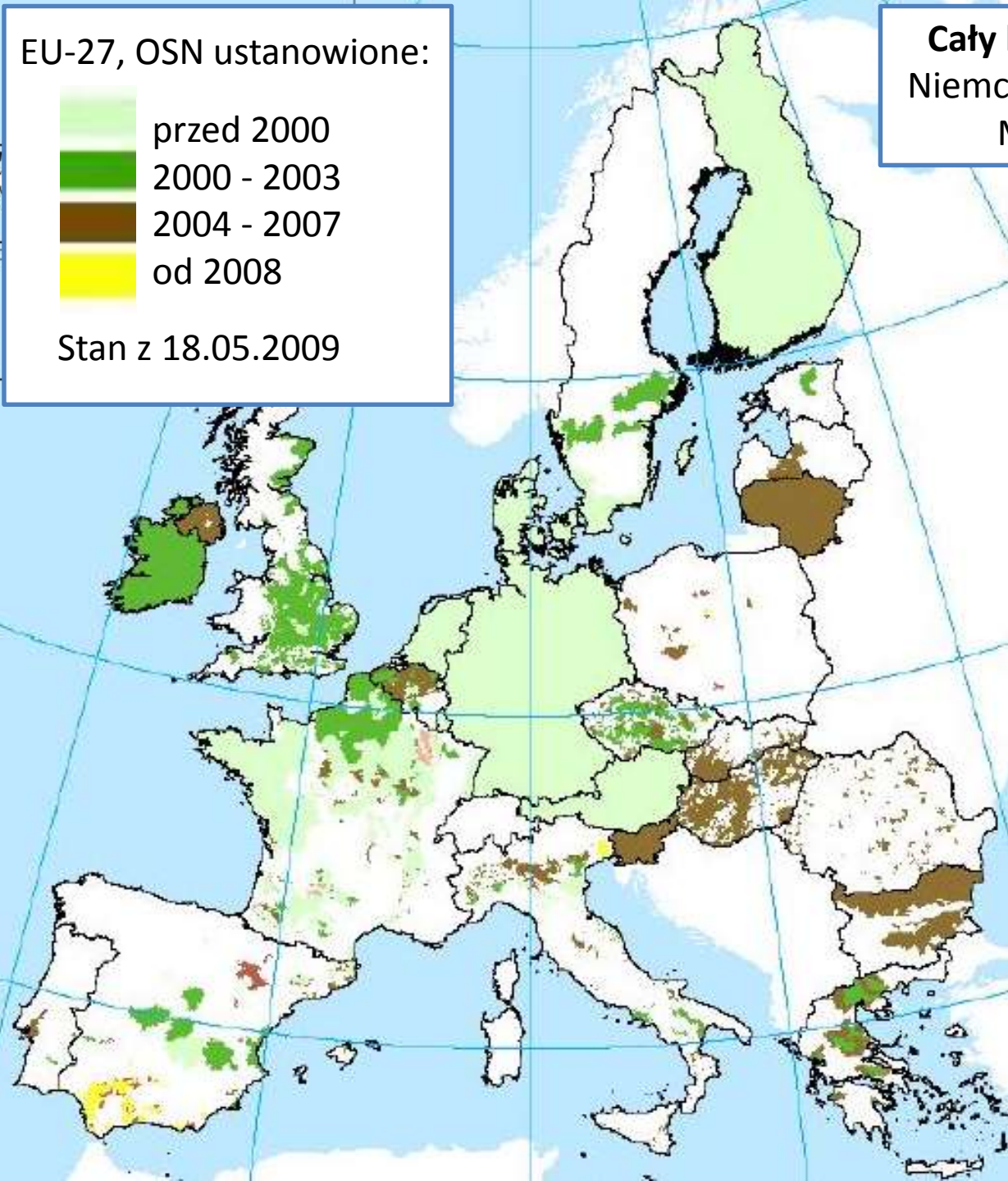
Alterra, Nauki Przyrodnicze,
Uniwersytet i Ośrodek Badawczy
Wageningen 2007

EU-27, OSN ustanowione:

Stan z 18.05.2009

Cały kraj: Austria, Dania, Finlandia, Niemcy, Irlandia, Łotwa, Luksemburg, Malta, Holandia, Słowenia

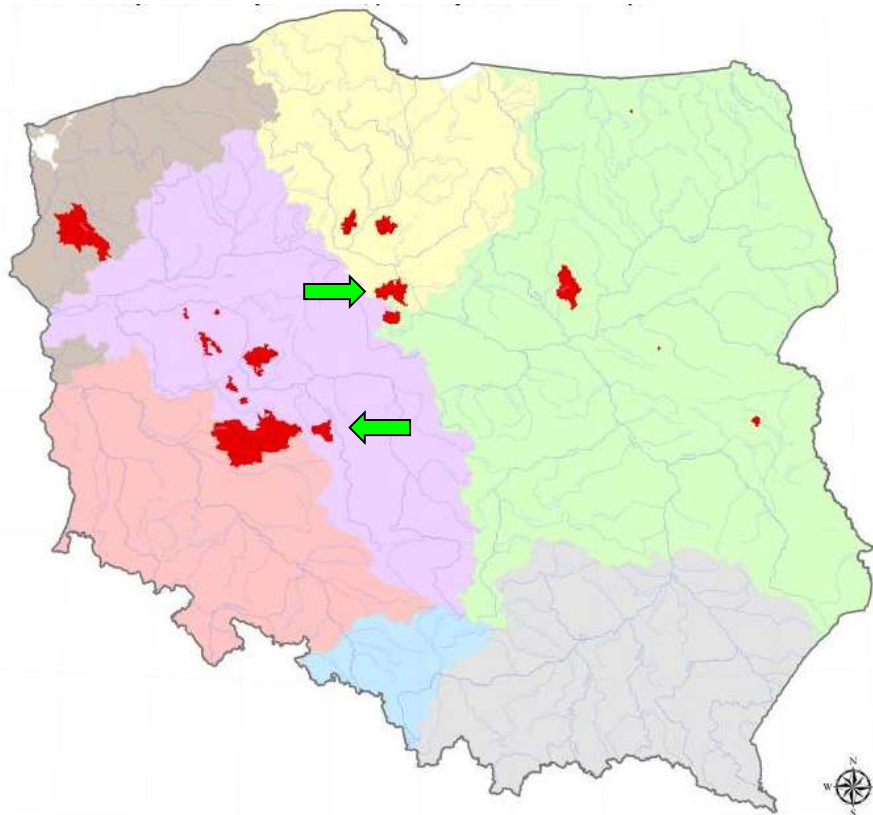

21 OSNów

i programów działań

2004

2%

2008

19 OSNów

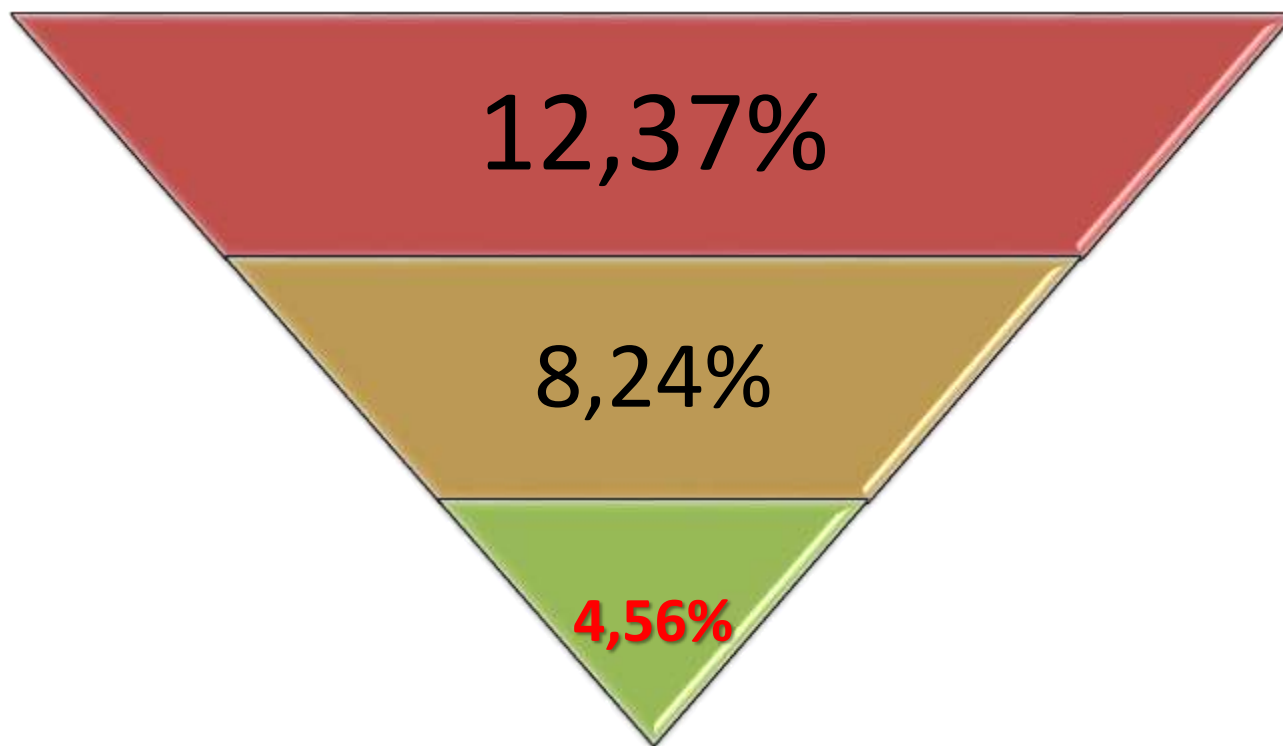
i programów działań

1,49%

zmiana powierzchni 13 OSN
likwidacja 4 OSN
wyznaczenie 2 nowych OSN

zarzut formalny KE: **Naruszenie nr 2010/2063**: nieprawidłowa implementacja do prawa Rzeczypospolitej Polskiej przepisów Dyrektywy Azotanowej (**niepełne wyznaczenie wód wrażliwych i OSN oraz braki w Programach działań**)
- **Wezwanie do usunięcia uchybienia.**

OSNy w Polsce w okresie: 2012 – 2016

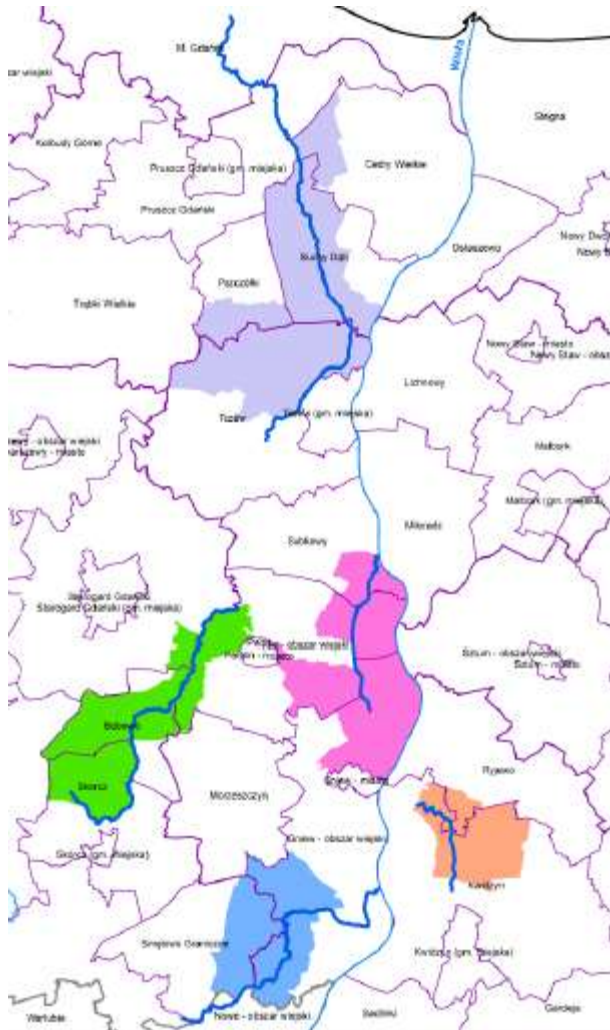
OSNy w woj. pomorskim w okresie: 2012-2016

- Rozporządzenie nr 1/2012 Dyrektora RZGW w Gdańsku z 15.06.2012 r.

w sprawie określenia w regionie wodnym Dolnej Wisły w granicach województwa pomorskiego **wód wrażliwych** na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych **oraz obszarów szczególnie narażonych**, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć

- rozporządzenie zmieniające nr 5/2012 z 27.07.2012 r. (Dz.Urz.2012.2678 z 17.08.2012)

- Rozporządzenie nr 4/2015 Dyrektora RZGW w Gdańsku z dn. 25 czerwca 2015 r.

- OSN w zlewni rzeki Kanał Granicznik - pow. tczewski
- OSN w zlewni rzeki Motława - pow. tczewski, gdański
- OSN w zlewni rzeki Węgiernica - pow. starogardzki
- OSN w zlewni rzeki Struga Młyńska - pow. tczewski, starogardzki,
- OSN w zlewni rzeki Stary Nogat - pow. kwidzyński

w **2013 r.** Komisja Europejska wniosła skargę
do Trybunału Sprawiedliwości UE

w **2014 r.** Trybunał Sprawiedliwości UE orzekł,
że Polska nie wywiązała się ze zobowiązań,
wynikających z unijnych przepisów, dotyczących
ochrony wód przed zanieczyszczeniem azotanami.

Nowy zasięg obszarów szczególnie narażonych OSN

- RZGW
- Województwa
- OSN RZGW Gdańsk
- OSN RZGW Warszawa
- OSN RZGW Szczecin
- OSN RZGW Poznań
- OSN RZGW Wrocław
- OSN RZGW Gliwice

Nowy wykaz wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych - OSN

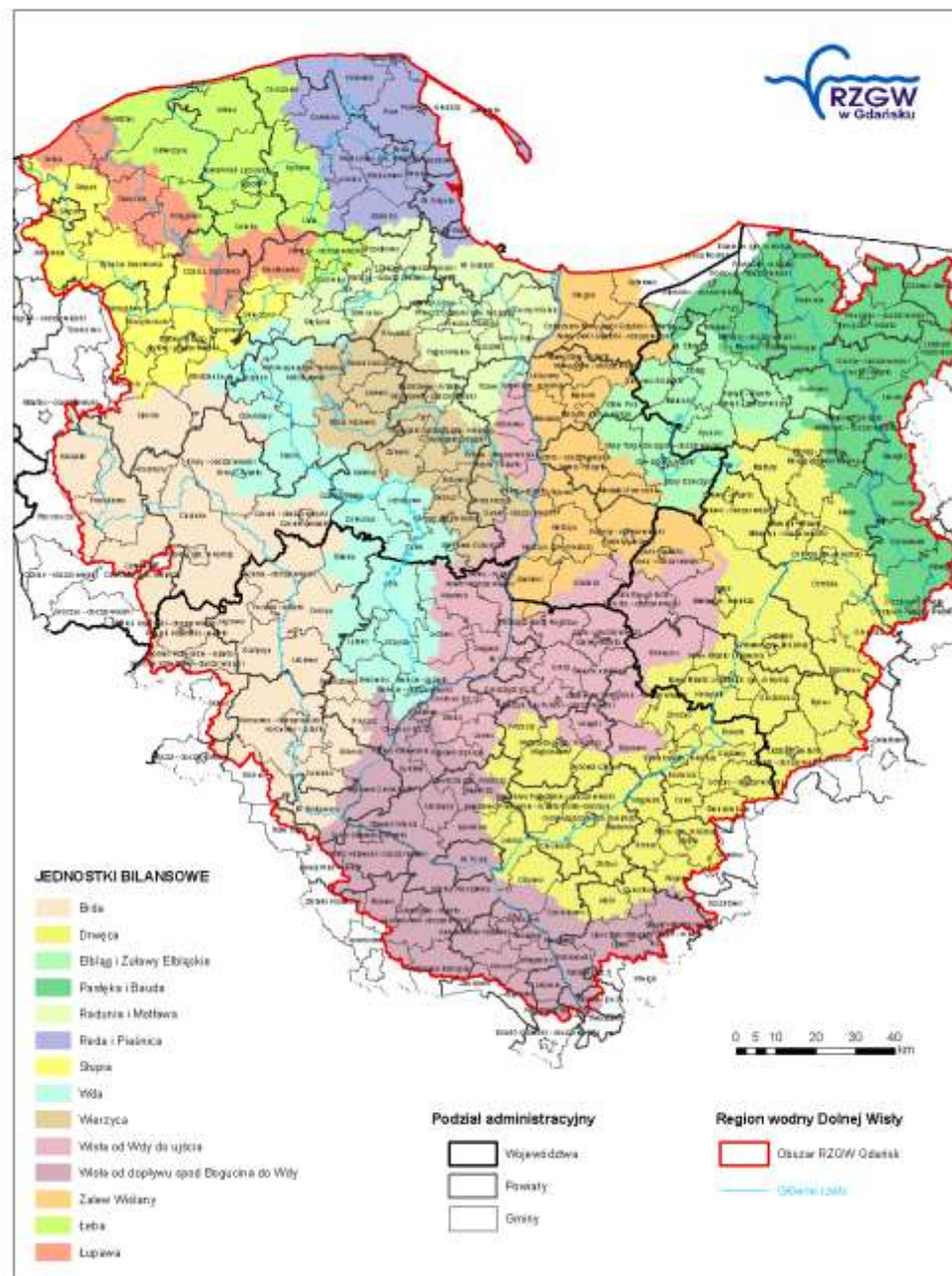
<http://www.kzgw.gov.pl/index.php/pl/aktualnosci/270-nowy-wykaz-wod-wrażliwych-na-zanieczyszczenie-związkami-azotu-ze-zrodel-rolniczych-oraz-obszarow-szczegolnie-narazonych-osn>

Opublikowano: 06 kwiecień 2017 r.

Dziennik Urzędowy Województwa
Pomorskiego,
Gdańsk dnia 6 marca 2017 r., poz. 902

Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego
Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku
z dnia **01 marca 2017 r.** w sprawie
określenia wód powierzchniowych i
podziemnych wrażliwych na
zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł
rolniczych oraz obszaru szczególnie
narażonego, z którego odpływ azotu ze
źródeł rolniczych do tych wód należy
ograniczyć w regionie wodnym Dolnej Wisły

§2. Określa się **region wodny Dolnej Wisły**,
jako obszar szczególnie narażony na
zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł
rolniczych, z którego odpływ azotu ze źródeł
rolniczych do wód określonych w § 1 należy
ograniczyć

Dziennik Urzędowy Województwa Pomorskiego,
Gdańsk dnia 7 lutego 2017 r., poz. 526

Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego
Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie
z dnia 01 lutego 2017 r. w sprawie określenia wód
wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł
rolniczych oraz obszaru szczególnie narażonego, z którego
odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy
ograniczyć

§4. Obszarem szczególnie narażonym na zanieczyszczenie
związkami azotu ze źródeł rolniczych do wód o których
mowa w § 2 i 3, należy ograniczyć, jest **teren obejmujący
region wodny Dolnej Odry i Pomorza Zachodniego (...)**

Dziennik Urzędowy Województwa Pomorskiego,
Gdańsk dnia 9 marca 2017 r., poz. 904

Rozporządzenie Dyrektora Regionalnego
Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu
z dnia 28 lutego 2017 r. w sprawie określenia **w regionie
wodnym Warty** wód powierzchniowych i podziemnych
wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł
rolniczych (...)

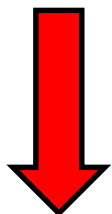
§2. Określa się **cały obszar regionu wodnego** jako obszar
szczególnie narażony na zanieczyszczenie związkami azotu
ze źródeł rolniczych, z którego odpływ azotu ze źródeł
rolniczych do wód należy ograniczyć

Plan prezentacji:

1. OSN

2. Zmiana zasięgu

3. skutki

Program działań
mający na celu ograniczenie
odpływu azotu ze źródeł rolniczych

Program działań
od:

1 listopada 2012

1 marca 2013

31 października 2016

Program działań mający na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych

- Wejście programu działań w życie
- Obowiązki rolników w zakresie:
 - stosowania nawozów (okresy nawożenia, dawki i sposoby nawożenia, ograniczenia nawożenia na glebach podmokłych, zalanych, zamarzniętych lub pokrytych śniegiem, w pobliżu cieków wodnych oraz na terenie o dużym nachyleniu),
 - przechowywania nawozów,
 - prowadzenia wymaganej dokumentacji
- Zbiorniki na gnojówkę i gnojowicę oraz miejsca do przechowywania obornika o wielkości mieszczącej produkcję nawozów naturalnych z **6 m-cy**

Wymogi obowiązujące rolników w zakresie stosowania i przechowywania nawozów

- 1. Ustawa o nawozach i nawożeniu**
(Dz.U.2007.147.1033 z późn. zm.)
- 2. Rozporządzenie** Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi **w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów** oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz.U. 2008.80.479 z późn.zm.)
- 3. Rozporządzenie** nr 6/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku z dnia 1 października 2012 r. **w sprawie wprowadzenia programu działań** mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. woj. pomorskiego z 2012 r., poz. 3243)

Mapa Polski z podziałem na obszary działania Regionalnych Zarządów Gospodarki Wodnej

**Wody Polskie
od 1 stycznia 2018**

**Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r.
(Dz.U.2017 poz.1566) Prawo wodne**

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. (Dz.U.2017 poz.1566)

Prawo wodne

Rozdział 4

Ochrona wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych

Art. 104. 1. W celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobiegania dalszemu zanieczyszczeniu, opracowuje się i wdraża na obszarze całego państwa program działań.

~~OSN~~

Projekt Ustawy Prawo wodne z dnia 25-05-2017 r.

Art. 107. Program działań są obowiązane stosować podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność, o których mowa w art. 102 ust. 1, jeżeli:

- 1) utrzymują zwierzęta gospodarskie w liczbie odpowiadającej co najmniej 10 dużym jednostkom przeliczeniowym lub jeżeli obsada zwierząt gospodarskich na 1 ha użytków rolnych jest wyższa niż 1,5 dużych jednostek przeliczeniowych, lub
- 2) prowadzą produkcję rolną oraz działalność na co najmniej 10 ha użytków rolnych, lub
- 3) prowadzą produkcję rolną oraz działalność na obszarze do 10 ha użytków rolnych, a udział upraw intensywnych przekracza 50% powierzchni tych użytków rolnych.

10 DJP

1,5 DJP/ha

10 ha UR

50% URI

opinia Krajowej Rady Izb Rolniczych
z dnia 06-06-2017: **20 DJP i 20 ha, koszty**

Art. 106. 1. Minister właściwy do spraw gospodarki wodnej w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw rolnictwa opracowuje projekt programu działań.

Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia

projekt

Program działań

**mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami
pochodzącymi ze źródeł rolniczych
oraz zapobiegania dalszemu zanieczyszczeniu**

tzw. program azotanowy

1 marzec 2018 r. – wejście w życie?

Konsultacje publiczne od 1 – 8 grudnia 2017 r. ??

Standardy konsultacji publicznych rządowych projektów ustaw w świetle Regulaminu pracy Rady Ministrów

Uchwała Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r.
Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z dnia 27 października 2016 r., poz. 1006).

§ 133.

Wyznaczenie terminu krótszego niż 10 dni od udostępnienia projektu do zajęcia stanowiska w ramach uzgodnień, konsultacji publicznych lub opiniowania projektu rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów wymaga szczegółowego uzasadnienia.

konsultacje publiczne

4 grudnia 2017 r. projekt przesłany do:

Projekt rozporządzenia zostanie przesłany do konsultacji publicznych do następujących podmiotów:

- 1) marszałkowie województw;
- 2) Sekretariat Rolnictwa Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”;
- 3) NSSZ Solidarność 80”;
- 4) NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”;
- 5) Krajowy Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych;
- 6) Związek Zawodowy Rolnictwa „Samoobrona”;
- 7) Związek Zawodowy Rolnictwa „Ojczyzna”;
- 8) Związek Zawodowy Centrum Narodowe Młodych Rolników;
- 9) Związek Zawodowy Pracowników Rolnictwa w Rzeczypospolitej Polskiej;
- 10) Związek Zawodowy Rolnictwa i Obszarów Wiejskich „Regiony”;
- 11) Związek Zawodowy Wsi i Rolnictwa „Solidarność Wiejska”;
- 12) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych Rolników i Organizacji Rolniczych;
- 13) Krajowa Rada Izb Rolniczych;
- 14) Krajowy Związek Rewizyjny Rolniczych Spółdzielni Producyjnych;
- 15) Krajowa Rada Spółdzielcza;
- 16) Krajowy Związek Grup Producentów Rolnych – Izba Gospodarcza;
- 17) Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych;
- 18) Federacja Związków Pracodawców – Dzierżawców i Właścicieli Rolnych.

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r.

(Dz.U.2017 poz.1566)

Prawo wodne

Maksymalne stawki opłaty, wynoszą:

- **3000 zł za przechowywanie odchodów zwierzęcych niezgodnie z przepisami** wydanymi na podstawie art. 106 ust. 4;
- **2000 zł za stosowanie nawozów niezgodnie z przepisami** wydanymi na podstawie art. 106 ust. 4;
- **500 zł za prowadzenie dokumentacji realizacji programu działań niezgodnie z przepisami** wydanymi na podstawie art. 106 ust. 4 **albo za jej brak**;
- **500 zł za brak planu nawożenia azotem, jeżeli jest wymagany** zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 106 ust. 4.

Normy i wymogi wzajemnej zgodności

Obwieszczenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 marca 2015 r. w sprawie wykazu wymogów określonych w przepisach Unii Europejskiej z uwzględnieniem przepisów krajowych wdrażających te przepisy

M.P. 2015 poz. 329

Przestrzega się wymagań z programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla wyznaczonych obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego (OSN), na terenie których położone jest gospodarstwo rolne lub jego część

ROZPORZĄDZENIE DELEGOWANE KOMISJI (UE) NR 640/2014

1. Jeżeli stwierdzona niezgodność wynika z zaniedbania ze strony beneficjenta, stosuje się zmniejszenie. Zmniejszenie to, co do zasady, wynosi 3% łącznej kwoty wynikającej z płatności i rocznych premii wymienionych w art. 92 rozporządzenia (UE) nr 1306/2013.

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r.
(Dz.U.2017 poz.1566)

Prawo wodne

- **3000 zł za przechowywanie odchodów zwierzęcych niezgodnie z przepisami** wydanymi na podstawie art. 106 ust. 4;

Projekt rozporządzenia RM z 21-11-2017 w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych”

Dostosowanie pojemności szczelnych i przykrytych** zbiorników na nawozy płynne oraz powierzchni miejsc przechowywania nawozów stałych przez okres **6 lub 5 miesięcy** w terminach do:

naturalne płynne

naturalne stałe

- **31-12-2021 r.** – dla podmiotów prowadzących chów lub hodowlę: drobiu powyżej 40 tys. stanowisk, trzody – powyżej 2 tys. stanowisk świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior;
- **31-12-2023 r.*** – dla podmiotów prowadzących chów lub hodowlę innych zwierząt niż ww. w liczbie równej lub większej 210 DJP;
- **31-12-2025 r.*** – dla podmiotów prowadzących chów lub hodowlę zwierząt w liczbie równej lub większej 40 DJP do mniej niż 210 DJP;
- **31-12-2027 r.*** – dla podmiotów prowadzących chów lub hodowlę zwierząt w liczbie równej lub większej 10 DJP do mniej niż 40 DJP;
- **31-12-2029 r.*** – dla podmiotów prowadzących chów lub hodowlę zwierząt w liczbie mniejszej niż 10 DJP

Przechowywanie nawozów naturalnych

- ⊙ Gospodarstwa utrzymujące:
 - powyżej 40 tys. stanowisk dla drobiu
 - 2000 dla świń powyżej 30 kg
 - 750 stanowisk dla macior

Obowiązek
zagospodarowania
min. 70 % gnojówki,
gnojowicy na
własnych gruntach
UMOWA ZBYTU
PLAN NAWOZOWY* 2x

od **15.11.2007** zamknięte zbiorniki na gnojownicę i gnojówkę
od **01.01.2009** nieprzepuszczalne płyty, zabezpieczone w taki
sposób aby wycieki nie przedostawały się do gruntu

- ⊙ **Wszystkie gospodarstwa** z produkcją zwierzęcą:
od **01.01.2011** szczelne, zamknięte zbiorniki na
gnojownicę i gnojówkę o pojemności na **4 m-ce**

Rozporządzenie w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie. (Dz.U.97.132.877), który w §6.2. wskazuje: zbiorniki zamknięte powinny być szczelnie przykryte płytą zaopatrzoną w otwór wejściowy i wentylacyjny.

Wymagana wielkość miejsc do przechowywania nawozów naturalnych

Płyta obornikowa	Gatunki inne niż drób	Drób
Poradnik CC 2010	3,5 m ² /DJP	1,6 m ² /DJP
Projekt Programu działań	2,7* m³/DJP	1,8* m³/DJP

Zbiornik na gnojówkę	Gatunki inne niż drób	Drób
Poradnik CC 2010	3 m ³ /DJP	0,25 m ³ /DJP
Projekt Programu działań	1,8* m³/DJP	1,3* m³/DJP

Zbiornik na gnojowicę	Gatunki inne niż drób
Poradnik CC 2010	10 m ³ /DJP
Projekt Programu działań	7,8* m³/DJP

*
mniej jeśli:
 wypas,
 przykrycie/zadaszenie,
 podsuszanie,
 systemy żywienia

więcej (do 20%)
 dla krów
 mlecznych >6 tys. l

zależnie
 od wysokości
 składowania
 obornika

kalkulator
 CDR xls

Nawozy naturalne w postaci stałej (obornik)

Można przechowywać przy utrzymywaniu zwierząt na głębokiej ściółce w budynku inwentarskim o nieprzepuszczalnym podłożu.

projekt Programu działań

**Dopuszcza się złożenie obornika*
na pryzmie bezpośrednio na
gruntach rolnych**

GO: 1 marca – 31 października

TUZ: 1 marca – 30 listopada

**nie dotyczy pomiotu ptasiego*

Warszawa, 25-03-2015

Odpowiedź na interpelację nr 31426 w sprawie warunków przechowywania obornika

Odpowiadający: podsekretarz stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Zofia Szalczyk

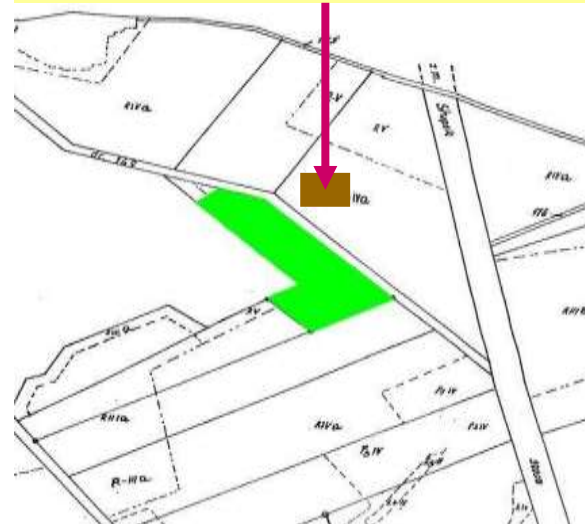
<http://www.sejm.gov.pl/sejm7.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=4B0D2E0E>

Warunki składowania obornika na przyźmie – bezpośrednio na gruncie rolnym:

- **poza zagłębieniami** terenu
- na możliwie płaskim terenie - dopuszczalny **spadek do 3%**
- teren **nie piaszczysty i nie podmokły**
- minimum **20 m od linii brzegu wód** powierzchniowych
- maksymalnie przez **6 miesięcy** (~~16 tygodni~~)
- minimalna przerwa **3 lata**
- lokalizacja przyzmy oraz data złożenia obornika w danym roku na danej działce musi zostać **zaznaczona na mapie lub szkicu** działki, który rolnik **przechowuje** przez 3 lata

Obornik złożony 1.03.2018 r.

Przechowywanie kiszzonek

- przechowuje się na zabezpieczonym gruncie w taki sposób, aby wycieki nie przedostawały się do gruntu i wód, w szczególności w silosach, w rękawach foliowych, na płytach lub na podkładzie z foli i siewki oraz pod przykryciem foliowym.

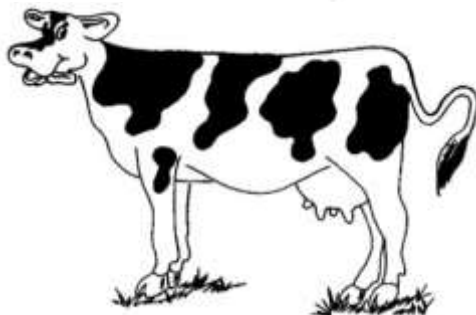
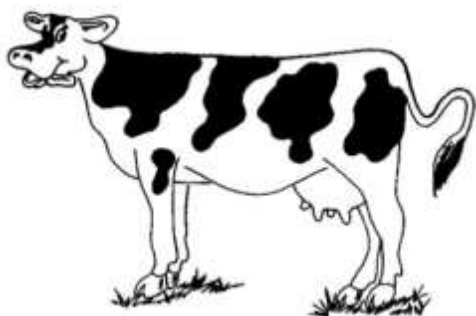

*zapisy w Programie 2012-2016
dotyczyły również pasz soczystych*

- **Kiszonki** składowane w odległości większej niż 20 m od linii brzegu wód powierzchniowych oraz źródeł i ujęć wody.
- **Nie dopuszcza się ponownego składowania i przechowywania kiszzonek na podkładzie z siewki, słomy lub innym materiale, który pochłania odcieki, w tym samym miejscu przez okres 3 lat**

Ustawa
o nawozach
i nawożeniu

Zbywanie nawozów
na podstawie umowy

Art. 3
przechowywać 8 lat
od podpisania

projekt Programu działań
od 1 marca 2018 r.

Załącznik 4
Przykładowa umowa zbytu

W dniu między zbywającym:
.....
zamieszkałym w
.....
.....
....., legitymującym się dowodem osobistym a
przyjmującym/nabywającym:
.....
zamieszkałym w
.....
.....
....., legitymującym się dowodem osobistym została zawarta następująca
umowa:

1) Zbywający zobowiązuje się dostarczać nabywającemu:
w okresie od do

nawóz naturalny:

- obornik w ilości t, o zawartości azotu kg N/t;
- gnojówka w ilości m³, o zawartości azotu kg N/m³;
- gnojowica w ilości m³ (t), o zawartości azotu kg N/m³ (kg N/t)
- pomiot pszi/odchody w ilości t (m³), o zawartości azotu kg N/t (kg N/m³)

Możliwość zbycia 30% gnojówki i gnojowicy dla podmiotów prowadzących chów lub hodowlę: drobiu powyżej 40 tys. stanowisk, trzody - powyżej 2 tys. stanowisk świń o wadze ponad 30 kg lub 750 stanowisk dla macior - przechowywanie umowy co najmniej 3 lata od jej wygaśnięcia

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r.
(Dz.U.2017 poz.1566)

Prawo wodne

- **2000 zł za stosowanie nawozów niezgodnie z przepisami** wydanymi na podstawie art. 106 ust. 4;

Projekt rozporządzenia RM z 21-11-2017 w sprawie przyjęcia „Programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych”

Okresy nawożenia obowiązujące **po 1 marca 2018 r.:**

Rodzaj gruntów	Nawozy z wyłączeniem nawozów azotowych mineralnych		Nawozy azotowe mineralne
	stałe	płynne	
Grunty orne		1 marca * – 31 października**	
Uprawy wielol., Trwałe użytki zielone	1 marca – 30 listopada	1 marca – 20 listopada	1 marca – 30 września

Nawozy – substancje zawierające N, także odchody zwierzęce

* **od 15 lutego** jeżeli grunty: nie są zamrożone powierzchniowo, pokryte śniegiem lub wodą, nie są nasycone wodą

** **do 30 listopada** nawozy azotowe do 6% N – tylko dla producentów, którzy zawarli umowę kontraktacyjną na dostawę buraków i kukurydzy po 31 października
Nie stosuje się do upraw pod osłonami oraz upraw kontenerowych

Zabrania się stosowania nawozów:

Ustawa o nawozach i nawożeniu,
Rozporządzenie o stos. nawozów

- podczas opadów deszczu
- gdy poziom wody podziemnej jest powyżej 1,2 m
- na glebach zalanych wodą,
- przykrytych śniegiem,
- **zamarzniętych do głębokości 30 cm**

projekt Programu działań
od 1 marca 2018 r.

- **na glebach nasyconych wodą**

?

- **zamarzniętych**

za glebę zamarzniętą nie uznaje się gleby,
która rozmarza co najmniej powierzchniowo
w ciągu dnia

Stoki o nachyleniu $>10\%$ czyli $5,75^\circ$

10 m

1 m

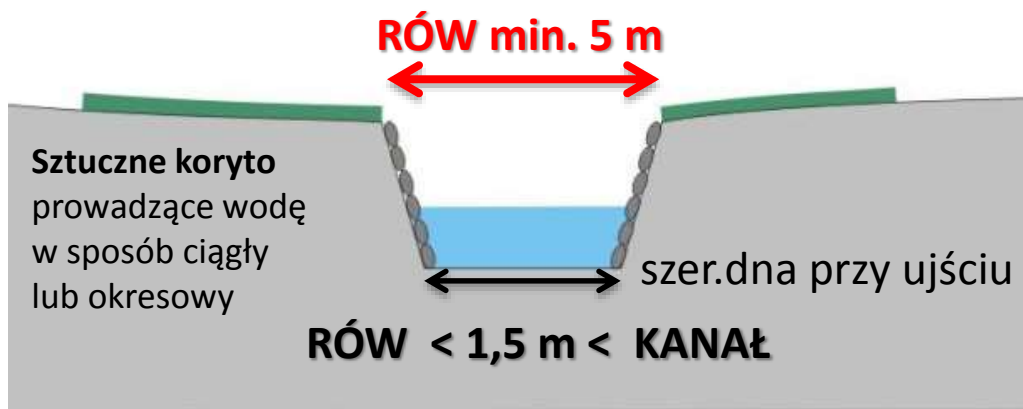
ZAKAZ nawożenia przy braku okrywy roślinnej

- nawozami azotowymi,
- gnojówką i gnojowicą

projekt Programu działań od 1 marca 2018 r.

- Uprawa w poprzek stoku lub konserwujące systemy uprawy (uproszczona, pasowa, zerowa) pól większych niż 1 ha
- Zakaz przechowywania nawozów zawierających N
- Bezpośrednia aplikacja lub przyoranie w ciągu 4 h
- Rozdzielenie dawek N (max 100 kg N/ha)
- **JEŚLI NACHYLENIE W KIERUNKU WÓD POWIERZCHNIOWYCH – ZAKAZ STOSOWANIA NAWOZÓW**

STREFY BUFOROWE

Minimalne odległości stosowania:

- **5 m** dla nawozów mineralnych, obornika, gnojówki
- **10 m** dla gnojowicy

projekt Programu działań
od 1 marca 2018 r.
możliwość 50% zmniejszenia

- Jeśli urządzenia aplikujące nawozy bezpośrednio do gleby
- Jeśli pełna dawka nawozów podzielona jest na trzy równe dawki

Rozporządzenie o stos. nawozów

projekt Programu działań
od 1 marca 2018 r.
możliwość 50% zmniejszenia

- nawozy mineralne
- obornik
- gnojówka

Jezioro
lub zbiornik wodny
o powierzchni:

do 50 ha

pow. 50 ha

wszystkie
nawozy

gnojowica

10 m

5 m

20 m

morski pas nadbrzeżny
- do 3,5 km

wszystkie nawozy

20 m

Strefy ochronne ujęć wody

**Projekt rozporządzenia RM z 21-11-2017 w sprawie przyjęcia
„Programu działań mających na celu
ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych”**

Sposób obliczania dawki nawozów azotowych mineralnych

Dawka N_{\min} = plon osiągalny w gospodarstwie [t/ha]

- x pobranie jednostkowe azotu [kg N/t] (tab.)**
- N z innych źródeł x równoważnik nawozowy**
- korekta dla roślin uprawianych po przedplonach
lub międzyplonach bobowatych (tab.)**

Na słomę pozostawioną do zaorania
można zastosować dodatkowo nie więcej niż 30 kg N/ha,
o ile stanowisko przeznaczone jest pod zasiew ozimin

**Projekt rozporządzenia RM z 21-11-2017 w sprawie przyjęcia
„Programu działań mających na celu
ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych”**

rodzaj uprawy	pobranie składnika kg N/1 t produktu	maksymalne dawki N* kg/ha *ze wszystkich źródeł
pszenica ozima	23,7	200
pszenica jara	25,1	160
jęczmień ozimy	22,3	140
jęczmień jary	21	140
żyto	21,6	120
żyto mieszańcowe	21,6	150
owies	22,2	120
kukurydza na ziarno	22	240
pszenżyto	24,1	180
mieszanki zbożowe na ziarno	22	140
mieszanki zbożowo-strączkowe na ziarno	15	100
ziemniaki wczesne	3,3	90
ziemniaki późne	3,9	180
buraki cukrowe	2,5	180
buraki pastewne	2,5	200
...

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r.
(Dz.U.2017 poz.1566)

Prawo wodne

- **500 zł za prowadzenie dokumentacji realizacji programu działań niezgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 106 ust. 4 albo za jej brak;**
- **500 zł za brak planu nawożenia azotem, jeżeli jest wymagany zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 106 ust. 4.**

**Projekt rozporządzenia RM z 21-11-2017 w sprawie przyjęcia
„Programu działań mających na celu
ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych”**

od 1 marca 2018 r.:

- **Plan nawożenia azotem – gospodarstwa:**
 - o powierzchni powyżej 100 ha użytków rolnych
 - uprawiające uprawy intensywne na powierzchni powyżej 50 ha
 - utrzymujące obsadę większą niż 60 DJP wg stanu średniorocznego
- prowadzenie **dokumentacji zabiegów agrotechnicznych związanych z nawożeniem** tj. termin stosowania, rodzaj nawozu, zastosowana dawka w kg N/ha, termin przyorania nawozu naturalnego, obszar/powierzchnia oraz uprawa – **gospodarstwa >10 ha użytków rolnych lub >10 DJP**

**Dokumentację należy przechowywać
przez 3 lata od dnia jej sporządzenia**

LISTA UPRAW INTENSYWNYCH

w produkcji polowej:

1. pszenice, powyżej 120 kg N/ha
2. pszenżyto, powyżej 100 kg N/ha
3. żyto mieszańcowe, powyżej 100 kg N/ha
4. kukurydzę, powyżej 160 kg N/ha
5. rzepak, powyżej 150 kg N/ha
6. burak cukrowy, powyżej 150 kg N/ha
7. burak pastewny, powyżej 150 kg N/ha
8. ziemniak późny, powyżej 120 kg N/ha

Warzywa w uprawie szklarniowej:

1. pomidor
2. ogórek
3. papryka.

Warzywa w uprawie polowej:

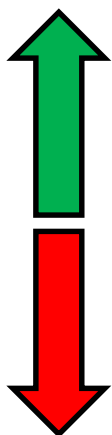
1. kapusta głowiasta biała
2. kalafior
3. brokuł
4. kapusta brukselka
5. marchew
6. seler korzeniowy
7. burak ćwikłowy
8. ogórek
9. cukinia
10. cebula
11. por.

Plan prezentacji:

1. OSN

2. Zmiana zasięgu

3. *skutki*

Możliwość realizacji PRSK wariantu 2.1:
Międzyplony

Program działań mający na celu ograniczenie
odpływu azotu ze źródeł rolniczych

Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne

PAKIET 2. Ochrona gleb i wód

2.1. Międzyplony 650 zł/ha

2.2 Pasy ochronne 450 zł/ha

tylko do gruntów ornych położonych na obszarach:

- problemowych o niskiej zawartości próchnicy;
- szczególnie zagrożonych erozją wodną;
- ~~szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego (OSN).~~

Rozporządzenie MRiRW z dnia 26 października 2017 r. zmieniające rozporządzenie (dot.) działania „Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne” (Dz. U. poz. 2139).

rozszerzenie obszaru wdrażania Pakietu 2. Ochrona gleb i wód na obszar całego kraju w związku z Ustawą z dnia 20 lipca 2017 r.

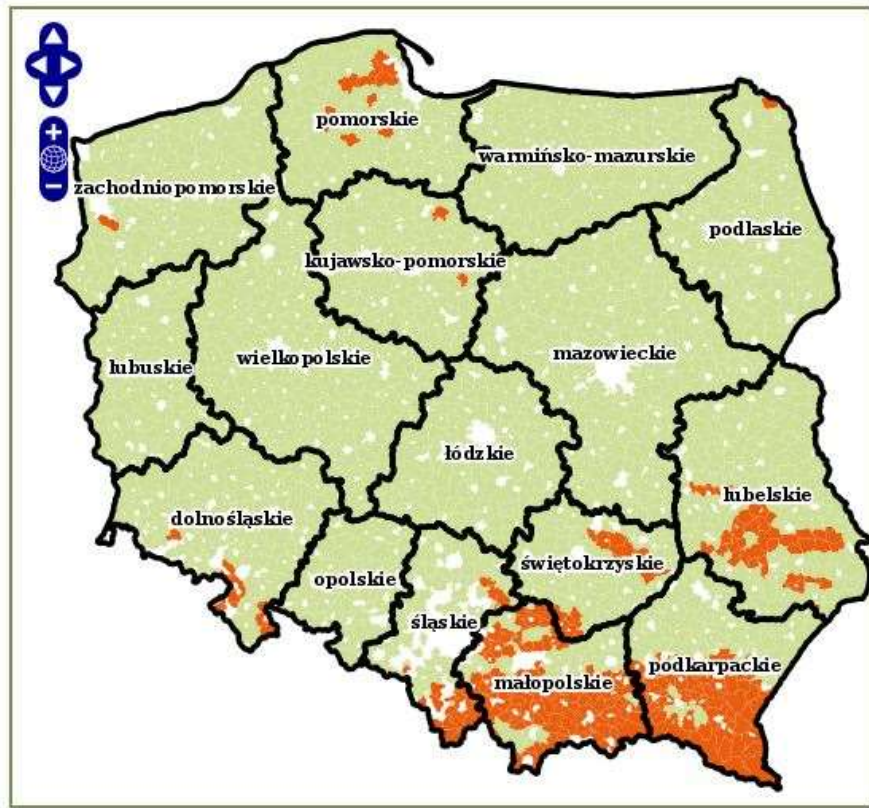
- Prawo wodne

Obszary o niskiej zawartości próchnicy i narażone na erozję wodną

MAPY: OPR - o niskiej zawartości próchnicy w glebie < 1,3%

MAPY: OPR - zagrożone erozją wodną potencjalną w stopniu średnim i silny

PRSK wariant: 2.1. Międzyplony

- Stosowanie jako międzyplon wyłącznie **mieszanki złożonej z minimum 3 gatunków roślin**, przy czym **gatunek rośliny dominującej** w mieszance **lub gatunki zbóż** wykorzystane w mieszance **nie mogą przekroczyć 70% jej składu**;
- **Siew roślin międzyplonowych w terminie do 15 września**;
- Zakaz wznawiania zabiegów agrotechnicznych przed 1 marca;
- Przyoranie międzyplonu z wyłączeniem uprawy gleby w systemie bezorkowym
- Zakazy: nawożenia międzyplonu, stosowania pestycydów, komunalnych osadów ściekowych, uprawy w plonie głównym mieszanki tych samych roślin (w przypadku międzyplonu ozimego również form jarych)
- Dopuszczalne – jeśli doradca rolnośrodowiskowy dopuści – spasanie:
 - Jesienią – mieszanek roślin jarych
 - Wiosną – mieszanek roślin ozimych

lub mieszanek roślin jarych i ozimych

Doradca w planie
musi zapisać (W)
np.:
owies+ jęczmień
+wyka (W)

- **+/- 15% zmiany powierzchni w kolejnych latach**

- **100 % stawki podstawowej** – za powierzchnię **od 0,10 ha do 50 ha**;
- **75 % stawki podstawowej** – za powierzchnię **powyżej 50 ha do 100 ha**;
- **60 % stawki podstawowej** – za powierzchnię **powyżej 100 ha**

Obszary zagrożone erozją wodną

Na powierzchni stanowiącej **co najmniej 30% gruntów ornych**, położonych na obszarach zagrożonych erozją wodną, wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, pozostawia się **okrywą ochronną gleby co najmniej od dnia 1 listopada do dnia 15 lutego**.

Rozporządzenie w sprawie norm w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska z 9 marca 2015 r. Dz.U. poz. 344 wykaz obszarów str. 129-139

Płatność w ramach wariantu 2.1: międzyplony przysługuje do powierzchni innej niż powierzchnia wskazana w celu spełnienia tej normy DKR, tym samym maksymalnie do **70% gruntów ornych** w gospodarstwie

powiat	Liczba obrębów
kartuski	63
wejherowski	43
bytowski	26
gdański	20
kwidzyński	11
kościerski	7
słupski	6
lęborski	5
tczewski	4
pucki	2
sztumski	2
starogardzki	1
chojnicki	1
łącznie	191

Plan prezentacji:

1. OSN

2. Zmiana zasięgu

3. skutki

Możliwość realizacji PRSK wariantu 2.1:
Międzyplony

Program działań mający na celu ograniczenie
odpływu azotu ze źródeł rolniczych

1 kg N = ok. 4 zł

projekt

Program działań

**mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami
pochodzącymi ze źródeł rolniczych
oraz zapobiegania dalszemu zanieczyszczeniu**

tzw. program azotanowy

1 marzec 2018 r. – wejście w życie?

<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12305809/katalog/12475333#12475333>

Konsultacje publiczne od 1 – 8 grudnia 2017 r. ??

dziękuję za uwagę

Katarzyna Radtke
tel. 797-010-651
k.radtke@podr.pl